
Розділ 5. РЕЦЕНЗІЇ

Part 5. REVIEWS

■ <https://doi.org/10.31516/2410-5333.054.18>

УДК: 012+016:792

Є. М. Тодорова, кандидат педагогічних наук, доцент, Харківська державна академія культури, м. Харків

<https://orcid.org/0000-0001-5577-9160>

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК БІБЛІОГРАФІЇ ТА МИСТЕЦТВА

Рецензія на біобібліографічний покажчик: Гордєєв Сергій Іванович: (до 70-річчя від дня народження, 50-річчя творчої та 40-річчя педагогічної діяльності). — Харків: ХДАК, 2018. — 148 с.

Ye. M. Todorova, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

INTERCONNECTION OF BIOBIBLIOGRAPHY AND ARTS

Review of bio-bibliographic index: Gordeiev Serhii Ivanovych: (to the 70th anniversary of birth, 50th anniversary of the creative work and 40th anniversary of the teaching activities). — Kharkiv: KhSAC, 2018. — 148 p.

Діяльність будь-якого закладу вищої освіти неможлива без такого структурного підрозділу, як бібліотека, основними функціями якої є задоволення інформаційних потреб її споживачів і сприяння розвитку науки, освіти, культури.

Ґрунтовний аналіз ролі довідково-бібліографічного відділу Харківської державної академії культури у створенні наукового продукту — серії бібліографічних покажчиків «Видатні педагоги Харківської академії культури», яка наочно демонструє внесок викладачів закладу вищої освіти в розроблення галузевої науки, освіти, культури, а також формування позитивного іміджу освітньо-наукового закладу, надано у статті Н. М. Кушнарєнко та С. В. Євсєєнко «Бібліографічні покажчики як засіб формування позитивного іміджу освітньо-наукового закладу (2016)». Автори підкреслили, що, крім виконання загальних завдань бібліотеки, працівники довідково-бібліографічного відділу особливого значення надають репрезентації науково-освітнього доробку викладачів, співробітників, аспірантів, докторантів і студентів у поширенні наукових ідей та інноваційних навчально-методичних розробок. Серед різноманітних інформаційно-бібліографічних ресурсів, які готують бібліографи відділу, почесне місце посідає система бібліографічних посібників персоналізованого типу, основними підсистемами якої є:

1. Бібліографічні покажчики «Праці викладачів та співробітників ХДАК», які виходять друком кожні 5 років до наступного ювілею акаде-

мії. Чотири випуски покажчика відображають друковані праці науковців ХДАК з 1947 р. до 2013 р. Наразі готують до друку п'ятий випуск, присвячений публікаціям за 2014–2018 рр.

2. Дайджести «Віват, Академіє!» містять публікації всеукраїнських і харківських газет про діяльність колективу ХДАК, але не лише викладачів, науковців, а і студентів, випускників. Статті подаються повністю або фрагментарно. Усього опубліковано 7 випусків, у які долучено публікації з 1995 р. по 2017 р. загальною кількістю понад 2000, не лише друкованих, але й електронних.

3. Бібліографічне забезпечення ювілейних монографій про ХДАК, що виходять друком кожні 5 років, починаючи з 1979 р. У кожному випускові надаються біографічні відомості про викладача та список його основних наукових праць. Два останні випуски також містять бібліографічні списки монографій, підручників і навчальних посібників, опублікованих у ХДАК за означений період.

4. Бібліографічні покажчики серії «Видатні педагоги Харківської державної академії культури», заснованої 2002 р., мета якої — висвітлювати наукову, педагогічну, організаторську та творчу діяльність видатних науковців ХДАК, відомих не лише в Україні, але й поза її межами.

Загальна методика бібліографування документів у біобібліографічних покажчиках передбачає такі структурні елементи: біографічні (фактографічні) відомості про особу, особливості її становлення як особистості в соціальній і професійній сферах; дані про наукову спадщину та творчий доробок; бібліографію творів і список публікацій про персону; додаткові матеріали (зображення, документи, спогади, інші додатки).

Довідково-бібліографічний відділ бібліотеки ХДАК розробив положення про серію, у якому затвердив основну структуру покажчиків, що загалом відповідає вимогам методики.

На думку бібліографознавців, котрі розробляють методику бібліографування документів у персональних і біобібліографічних покажчиках, перелік праць певної особи, окрім бібліографічної інформації, містить біографічну, вможливаючи проаналізувати періоди найвищої наукової продуктивності, основні напрями наукових досліджень у певні роки, еволюцію поглядів ученого (Кушнарєнко та Євсеєнко, 2016, с. 50).

Як зазначають Н. Кушнарєнко та С. Євсеєнко (2016), за період з 2002 по 2015 рр. в межах серії «Видатні педагоги Харківської державної академії культури» опубліковано 14 біобібліографічних покажчиків, присвячених життю й діяльності педагогів-науковців ХДАК: доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча мистецтв України, члена-кореспондента Національної академії мистецтв України, ректора ХДАК В. Шейка; кандидата педагогічних наук, доцента Н. Колосової; докто-

ра педагогічних наук, професора, проректора з наукової роботи ХДАК, заслуженого працівника культури України Н. Кушнарченко; кандидата мистецтвознавства, доцента А. Житницького; кандидата мистецтвознавства, професора І. Гулеско; кандидата мистецтвознавства, професора, заслуженого діяча мистецтв України С. Гордєєва; доктора історичних наук, професора, заслуженого працівника вищої школи України Г. Чернявського; доктора технічних наук, професора Г. Асєєва; доктора філософських наук, професора, заслуженого працівника культури України М. Дяченка; доктора педагогічних наук, професора А. Соляник; кандидата педагогічних наук, доцента, заслуженого працівника культури УРСР Н. Фрідьєвої; доктора мистецтвознавства, професора О. Чепалова.

Упродовж 2016 — 2018 рр. підготовлено й видано друком покажчики, присвячені доктору історичних наук С. В. Потрашкову (2016 р.), В. М. Шейкові (2017 р., 3-тє вид.), С. І. Гордєєву (2018 р., 2-ге вид.). Готується посібник, який висвітлює життєвий і творчий шлях Г. В. Шемаєвої.

Розглянемо останнє за хронологією видання довідково-бібліографічного відділу бібліотеки ХДАК.

Покажчик розпочинається передмовою «Від укладачів», у якій докладно висвітлено методичні прийоми, використані під час його підготовки. Бібліографи зазначають, що в бібліографічному покажчику «Гордєєв Сергій Іванович: до 70-річчя від дня народження, 50-річчя творчої та 40-річчя педагогічної діяльності» висвітлено життєвий шлях, наукову, науково-педагогічну та творчу діяльність режисера, відомого в Україні постановника масових свят, театралізованих програм, організатора й учасника мистецьких акцій і фестивалів, авторитетного педагога, театрознавця, дослідника історії українського театру, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата міжнародних театральних фестивалів і творчих премій, кандидата мистецтвознавства, професора С. І. Гордєєва.

Видання розпочинається біографічним нарисом «Відданість улюбленій справі», підготовленим народним артистом України, художнім керівником Національної філармонії України, професором В. А. Лукашевим. Теплими спогадами про знайомство та спілкування з С. І. Гордєєвим у статті «Митець, яким пишається академія» поділився доктор філософських наук, професор, заслужений працівник культури України М. В. Дяченко. Про Сергія Івановича Гордєєва як талановитого театрального педагога, наставника розповіла доктор культурології, професор, завідувач кафедри акторської майстерності ХДАК А. А. Кікоть. Гармонійно доповнюють біографічну частину видання основні дати життя й діяльності С. І. Гордєєва, перелік режисерських робіт на про-

фесійній сцені (вистави, театралізовані видовища, свята, концерти), записів Харківською обласною державною телерадіокомпанією театральних вистав у постановці ювіляра та передач за його участі, відомості про участь Сергія Івановича в журі конкурсів і фестивалів, вітання з ювілеєм (*Гордєєв Сергій Іванович: (до 70-річчя від дня народження, 50-річчя творчої та 40-річчя педагогічної діяльності): біобібліографічний покажчик*, 2018, с. 5).

Далі укладачі аналізують бібліографічні особливості покажчика та зазначають, що його бібліографічною складовою є публікації з 1968 р. по серпень 2018 р. Матеріал згруповано в чотирьох розділах. Перший розділ — авторські праці С. І. Гордєєва, написані у співавторстві, та редакторські: монографії, статті в наукових збірниках, періодичних виданнях, енциклопедіях, матеріали наукових конференцій, бібліографічні видання, інтерв'ю, навчально-методичні матеріали тощо. У другому та третьому розділах містяться матеріали про наукову діяльність ученого: офіційне опонування дисертацій, відгуки й автореферати дисертацій, рецензування монографій і навчальних видань, участь в організації наукових конференцій. У четвертому розділі зібрано джерела про різносторонню наукову, науково-педагогічну, творчу та громадську діяльність С. І. Гордєєва. Бібліографування виконано мовою оригіналу — українською та російською. Бібліографічні описи згруповано в хронологічно-алфавітній послідовності. У другому-четвертому розділах записи супроводжуються довідковими анотаціями. Допоміжний апарат: іменний, предметний покажчики, покажчик назв авторських праць і видань за редакцією С. І. Гордєєва. В іменному покажчику зазначено співавторів С. І. Гордєєва, авторів публікацій про ювіляра та персоналії (номери записів подано в дужках). Предметний покажчик, складений на авторські публікації, засвідчує напрями досліджень ученого.

Це другий покажчик, присвячений ювілярові. У 2008 р. в серії «Видатні педагоги Харківської державної академії культури» вийшов друком біобібліографічний покажчик «Сергій Іванович Гордєєв: до 60-річчя від дня народження, 40-річчя творчої та 30-річчя педагогічної діяльності», який містить матеріали з 1963 по 2008 рр.

Покажчик 2018 р. укладено на основі бібліографічної бази даних бібліотеки ХДАК «Праці викладачів та співробітників ХДАК», ресурсів Інтернету й особистих матеріалів С. І. Гордєєва. Усі документи переглянуто *de visu*. Бібліографічні описи виконано відповідно до чинних в Україні стандартів: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні відомості та правила складання», ДСТУ 3582:2013 «Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила», ГОСТу 7.12–

93 «Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила», ДСТУ 4861:2007 «Видання. Вихідні відомості». Відбір матеріалу завершено в серпні 2018 р.

Означене видання — науково-допоміжний покажчик — призначене науковцям, дослідникам історії українського театру, театральним педагогам, аспірантам, студентам театральних факультетів закладів вищої освіти (*Гордєєв Сергій Іванович: (до 70-річчя від дня народження, 50-річчя творчої та 40-річчя педагогічної діяльності): біобібліографічний покажчик*, 2018, с. 6).

Наукова й бібліографічна цінність покажчика зумовлені долученням до нього матеріалів, які відображають співпрацю С. І. Гордєєва з представниками засобів масової інформації, зокрема такими, як «Записи Харківською обласною державною телерадіокомпанією театральних вистав у постановці режисера С. І. Гордєєва», «Записи Харківською обласною державною телерадіокомпанією передач за участі С. І. Гордєєва», «Участь С. І. Гордєєва в журі конкурсів та фестивалів».

Як додаток до посібника подаються численні фотоматеріали, що демонструють творчу й педагогічну, суспільно-значущу діяльність особи, котрій присвячене бібліографічне видання.

Слід відзначити не лише бездоганну, високопрофесійну роботу укладачів покажчика С. В. Євсеєнко, О. М. Левченко, О. С. Хижної, Т. О. Шикаленко, але й яскраве художнє оформлення О. М. Левченко, чудове поліграфічне оздоблення, що робить покажчик цікавим, наочним і, безумовно, корисним як для колег С. І. Гордєєва, студентів творчих спеціальностей, театральної спільноти Харкова й України загалом, так і для бібліотекарів, бібліографів, студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», інших спеціальностей факультету соціальних комунікацій ХДАК.

Після виходу друком покажчика в Харківській обласній газеті «Время» опубліковано першу рецензію на нього, написану О. Аннічевим (2018). Рецензент у пафосному тоні характеризує не лише творчий мистецький і педагогічний доробок С. І. Гордєєва, але й наводить схвальні відгуки про персону, котрій призначений покажчик, написані іншими авторами та розміщені у виданні.

На жаль, О. Аннічев занадто вільно оперує термінами «бібліографічний покажчик», «книга», «монографія», «каталог», подаючи їх як синоніми. Крім того, на його думку, заслуга підготовки покажчика повною мірою належить саме С. І. Гордєєву, а не співробітникам довідково-бібліографічного відділу бібліотеки ХДАК, про котрих немає жодної згадки. Автор рецензії зауважує, що «<...> інформаційні матеріали в покажчику доповнені й систематизовані <...> Сергієм Гордєєвим», «біблі-

ографічний покажчик – багаторічна праця автора», «на науковій розробці С. Гордєєва подаються посилання в його новій книзі [тобто бібліографічному покажчику – *Є. Т.*], «інтерес викликає розділ книги <...>», «брав участь автор книги». Як результат цих «документознавчих» досліджень подано таку фразу: «Якби мені [авторові рецензії – *Є. Т.*] в руки попався такий каталог, то, використовуючи всю подану Сергієм Гордєєвим інформацію, давно б став професором» (Анничев, 2018, с. 11). Наприкінці рецензії автор висловлює жаль, оскільки на той час «покажчик» [лапки автора рецензії – *Є. Т.*] ще не укладено.

Отже, мистецька й бібліографічна спільноти схвально оцінили новий бібліографічний покажчик як важливу працю, але, на наш погляд, не лише самих осіб, котрим присвячені видання, а досвідчених фахових і відданих професії спеціалістів-бібліографів.

Насамкінець хочеться побажати в наступних роках колективі довідково-бібліографічного відділу бібліотеки ХДАК нових трудових досягнень, плідних результатів і бібліографічних покажчиків, позаяк гідних персон у штаті ХДАК чимало.

Список посилань

- Анничев, А. (2018 г., 23 октября). О сколько нам открытий чудных готовит просвещения дух! *Время*, с. 11.
- Гордєєв Сергій Іванович: (до 70-річчя від дня народження, 50-річчя творчої та 40-річчя педагогічної діяльності): біобібліографічний покажчик. (2018). С. В. Євсеєнко, О. М. Левченко, О. С. Хижна, Т. О. Шикаленко (Укл.). Т. О. Шикаленко (Наук. ред.). Міністерство культури України, Харківська державна академія культури, Бібліотека. Харків: ХДАК.
- Кушнарєнко, Н. та Євсеєнко, С. (2016). Біобібліографічні покажчики як засіб формування позитивного іміджу освітньо-наукового закладу. *Вісник Книжкової палати*, 9, 48–52.

References

- Annichev, A. (2018, October 23). What a lot wonderful discoveries enlightenment spirit is preparing for us! *Vrema*, p. 11. [In Russian].
- Gordeyev Sergey Ivanovich: (to the 70th anniversary of his birth, 50th anniversary of the creative and 40th anniversary of pedagogical activity): biobibliographical index. (2018). S. V. Evseenko, O. M. Levchenko, O. S. Hyzhna, T. O. Shykalenko (Compl.). T. O. Shykalenko (Scientific ed.). Ministry of Culture of Ukraine, Kharkiv State Academy of Culture, Library. Kharkiv: KhSAC. [In Ukrainian].
- Kushnarenko, N. and Yevseyenko, S. (2016). Bibliographic indicators as a means of forming a positive image of an educational and scientific institution. *Bulletin of the Book Chamber*, 9, 48-52. [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 28.01.2019 р.